

VERENIGING
"ORDE DER VERDRAAGZAMEN"

Kon. Goedgekeurd d.d. 22 februari 1958, nr. 58

GEVESTIGD TE 'S-GRAVENHAGE

Secretariaat:

Bazarstraat 33 Den Haag Tel. 639871

Giro no. 468874 t.n.v. de Penningm. der "ODV", DEN HAAG

Uitsl. voor verslagen en abonn. Barentzstr. 48 Den Haag tel. 637383

Zondaggroep I,
21 juli 1963.

Goedenmorgen, vrienden.

Ik zou vandaag eens met u willen spreken over de duivel. In menig geloof worden we nl. geconfronteerd met de duivel als een soort antithese tot God. Dat die stelling niet helemaal juist is, zult u wel begrijpen. Nu zou ik u vandaag willen duidelijk maken hoe men eigenlijk tot die denkwijze, die opvattingen komt.

Wanneer we de mens terugvolgen naar het allereerste begin, dan wordt hij daar a.h.w. geregeerd door geesten. Ja, zouden we nog verder teruggaan naar het allereerste begin van de mensheid, dan vinden we die mens eigenlijk levend op het astrale vlak met een vorm, die hij grotendeels ontleent aan wat men tegenwoordig de Maan-Pitris pleegt te noemen; dus in feite entiteiten met een ander en hoger bewustzijn.

Nu wordt de mens dus langzaam maar zeker materie. Hij is Gods beeld en gelijkenis en vandaaruit wordt hij geboren. Hij leeft op aarde en tijdens dit leven ontstaat wat men kan noemen: de meer bewuste mens. Maar dat bewustzijn kan niet zo zonder meer ontstaan. Er is nodig: verstand, wijsheid, kortom, er is nodig het vuur der bezieling.

Tot op dat ogenblik werd men dus geleefd door grote entiteiten. Doch langzaam maar zeker worden er steeds kleinere groepen door zo'n entiteit geleid. We zien op het ogenblik een soortgelijk verschijnsel bij de hogere dieren en ook bij huisdieren. Daar bestaat nl. de neiging om langzaam maar zeker te komen tot wat men wel eens met een theosofische term noemt: de persoonlijke monade; dus een zeer persoonlijk bewustzijn; waarbij slechts een zeer kleine groep of een eenling "wordt geleefd" door een hogere vorm van weten of leven.

Wanneer het zover is, moet er dus kennis zijn, er moet vuur en er moet licht zijn in die mens zelf, opdat hij zelve zal kunnen oordelen.

Wat horen we nu? Wat is de eerste daad, die de duivel op aarde stelt? Hij is - let wel - Lucifer, prins van het Licht, Zoon van de Morgen. Hij is Lichtdrager. Een Lichtdrager keert tot de aarde. Dan zouden we dus logisch moeten aannemen, dat hij dat licht meebrengt. Hij toont zich echter in de gedaante van een slang.

Nu lijkt dat op het eerste gezicht niet zo prettig, maar de slang was vroeger een heilig dier en niet alleen maar - zoals u vermoedt - een monster. De slang was de kracht van leven, van genezing, symbool van on-eindigheid.

Deze slang komt dus tot Adam en Eva; en daarover moeten we ook weer even nadenken, want Adam is reeds lange tijd voordat Eva is. Zeer waarschijnlijk kunnen we Adam terugvolgen tot de monade van de mensheid, waar de kracht en het leven van de mensheid een gestalte heeft, die gro-

tendeels etherisch is en pas langzaam a.h.w. neerslaat in de stof.

Nu komt Eva. Eva wordt geboren uit Adam, die reeds in de materie is. Kennelijk is dus in het paradijs voor het eerst de directe splitsing der sexen ontstaan. Het is het lagere deel (dat slaat niet op de dames maar op het element) dat men Eva noemt. Het is dus Eva (de materie, het stoffelijke, we zouden kunnen zeggen 't zinnelijke), dat de vrucht der kennis zoekt, dat verleid wordt door de slang (het begrip, de wijsheid).

Om zelfstandig te worden moet de mens zich a.h.w. losweken van dit "geleefd worden". Hij moet leren zijn instincten, zijn lichaam te gebruiken volgens zijn bewustzijn, zijn wil; wetend en niet slechts onbewust. Daarvoor heeft hij de wijsheid nodig. Die wijsheid komt kennelijk uit de aanvaarding van de materie. De materie zegt: Ik wil mijn eigen wegen gaan; en vandaaruit wordt ook de geest aangestoken door het zelf. Want je kunt niet zonder denken, volledig overgegeven aan een hogere kracht, geestelijk leven, wanneer je stoffelijk bepaalde dingen zelf wilt doen. Daarmee is het paradijs voorbij. Want het geleid-worden door het Hogere, het helemaal leven uit het Hogere is voorbij; je staat op jezelf.

Nu zijn er natuurlijk mensen die zeggen: Ja, dat was een ideale toestand. Maar kan iemand, die geen werkelijk "ik" heeft en eigenlijk niet eens een eigen karma, een eigen noodlot heeft, kan hij ooit bewust deelnemen aan het Goddelijke?

Dat is een vraag, waarop de bijbel zeker geen antwoord geeft, maar waarop wij wel antwoord moeten geven, want wij zijn zover gevorderd, dat we erover kunnen nadenken.

Nu weten we allemaal, dat karma (het gebonden zijn aan een kringloop, waarin reïncarnatie en vele sferen, vele belevingen, ja, herhalingen van belevingen een rol kunnen spelen) noodzakelijk is om te komen tot een bewuste aanvaarding van datzelfde Goddelijke, wat eens zonder meer werd beleefd.

Tot zover is onze duivel dus niet direct een vervelend wezen. Men noemt hem nu wel de satan en de duivel, maar in wezen brengt hij de mensen een stap verder op zijn pad. Wanneer we dan zo bezig zijn, dan lijkt het me verstandig om even over te stappen naar een andere legende; tenminste als u het eerste hoofdstuk van Genesis ook als legendarisch wilt beschouwen.

U kent allen het verhaal van Prometheus. Laten we nu eens stellen, dat Prometheus en Lucifer een en dezelfde figuur zijn. Dan zien we nu hetzelfde belicht van uit een ander standpunt.

De mensheid kent het vuur niet. Maar wat is het vuur? Zou dat gewoon een vlammetje zijn? Ik geloof, dat hier eerder wordt bedoeld: het levende vuur; d.w.z. de innerlijke kracht, het bewustzijn. De levende kracht, die b.v. de yogi probeert op te wekken, die gestuwd door de wil en de juiste beheersing, het juiste gebruik van het lichaam, wordt gemaakt tot een bijzondere ervaring, waarin alles zich openbaart.

Prometheus gaat naar de hemel, maar voor die tijd is hij vrij. Hij is een halfgod of een god. Hij is niet de slaaf van de mensen of de slaaf van God. Hij is vrij.

Stel nu eens, dat een geest of een ziel het er voor over heeft om dat hoge licht te nemen en het aan de mensen te brengen. Dan zal hij - doordat hij het licht aan de mensen heeft gegeven - ook een zekere aansprakelijkheid daarvoor dragen. Hij zal dus geketend zijn aan de mensheid. En als we Prometheus (de lichtbrenger) in ketenen geslagen zien, dan zijn dat niet alleen maar de ketenen van wraakzuchtige goden. Een, dan zijn het eerder ketenen, waardoor hij is gebonden aan het karma van de mensheid, aan het begin van een kringloop, die ten slotte tot verlossing leidt, maar die vooral in het begin steeds zwaarder terugzoekt in de materie, die met alle weten teruggrijpt in de onwetendheid, de dwaasheid. En daarvoor is dan Prometheus of Lucifer - hoe u hem noemen wilt - ver-

antwoordelijk, hij is aansprakelijk. Hij is gebonden aan de wereld der mensen. Ik weet niet, of u die stellingen zo wel eens hebt gezien?

Er zijn nog meer interessante punten. We horen nl. dat de duivel in de hel leeft. Nu is hel niet altijd alleen maar een oord van kwelling. Hel komt nl. in bepaalde mythologieën ook voor als eenvoudig een onderwereld, een lagere wereld. Maar is hel, zoals wij dit woord gebruiken als oord van kwelling, wel iets dat buiten de mens kan bestaan? Ik geloof, dat de mens zich moet realiseren dat hij uit twee delen bestaat, die altijd met elkaar in strijd zijn.

Paulus zegt dat zo mooi: "Dat wat ik erken en begeer doe ik niet; en dat wat ik niet begeer en verwerp, doe ik." Hij zegt het heel weemoedig en begrijpt schijnbaar niet, waar het om gaat.

De mens is geest. Die geest heeft met de materie en met het stof-felijke betrekkelijk weinig te maken. Hij is materie, die op haar beurt haar eisen heeft, haar behoefte aan vitaliteit, aan beleving en die heel weinig te maken heeft met alles wat de geest voor zich begeert. Daardoor ontstaat er een strijd. Wanneer de mens die twee elementen in zich evenwichtig weet te maken, zodat de geest doorwerkt op de stof en de ervaring van de stof door de geest niet erkend, maar die wordt aangegrepen om voor zichzelf het eigen leven, het eigen bewijs verder te voeren, ja, dan is er geen hel, dan is er geen strijd. Integendeel, dan is er vrede en komen we in de mens tot een toestand, die wij zelfs met het devachan kunnen vergelijken: nog niet een periode van volledige rust maar toch een soort evenwicht.

De mensheid is echter vooral in het begin zeker niet zo prettig evenwichtig. Daar zijn de losgebroken materiële instincten. Daar zijn de eigenaardige fouten, waarbij het sexuele ofwel helemaal wordt verworpen, dan wel tot een soort godheid wordt verheven. Daar hebben we de eigenaardige denkwijzen, waarbij men wil leven in en vanuit de geest en zich van de materie wil losmaken (wat niet kan of omgekeerd: waarbij men volkomen materialistisch is en de geest ontkent. Zo ontstaat er in de mens een voortdurende strijd, een onevenwichtigheid.

Maar die onevenwichtigheid is voortgekomen uit het vuur, uit het licht, uit de wijsheid, die Prometheus (Lucifer) heeft gebracht. Hij is gebonden, karmisch gebonden, aan alles wat er geschiedt. Dan zal elke onevenwichtigheid in de mensheid voor hem een last, een kwelling zijn, een verstoring van eigen rust. En hij zal de gehele kringloop van een bepaald ras, van de mensheid in haar huidige vorm met de onevenwichtigheden moeten doormaken en langzaam maar zeker worden verlost door het tot bewustzijn komen van de mens die de evenwichtigheid vindt, waaruit hij dan werkelijk kan bestaan.

Nu we dit hebben gezien, moeten we natuurlijk ook onze duivel een beetje anders gaan bezien, want in alle legenden van de duivel speelt hij een eigenaardige rol. Hij koopt zielen. En hij koopt die zielen door materie te geven. Wanneer de duivel een verzamelaar zou zijn, die zielen in een boekje plakt, zoals een postzegelverzamelaar in zijn stockboek de nieuwe exemplaren insteekt, ach, dan zou het te begrijpen zijn dat de duivel er iets voor over heeft om een ziel te krijgen. Maar we hebben zo even gezien dat de toestand, de situatie van datgene, wat wij de duivel noemen, toch eigenlijk wel wat anders is; iets heel anders dan een geest, die alleen maar het kwade wil. Het is de geest zonder eigen bewustzijn, die het recht van de goddelijke vorming ontkent. (Dat is de achtergrond van "der Geist der stets verneint" van Goethe en ook de achtergrond van de vorst der onderwereld, die een ieder vrijlaat, die wordt herkend. Dat is ook een oude legende; misschien kom ik dadelijk nog daarop terug.) Want de demon, de duivel, geeft de mens veel. Hij geeft hem de materie; en daarmee moet hij een doel hebben.

Wanneer we uitgaan van het standpunt dat de duivel dus is gebonden aan het karma der mensheid, dat hij mede de aansprakelijkheid, de verantwoordelijkheid in zich gevoelt voor alles wat in de mensheid onevenwichtig is, dan kunnen we niet aannemen dat hij de mens iets geeft om hem nog onevenwichtiger te maken. Integendeel, wanneer hij hem de materie geeft, dan is dat in ruil voor iets anders. Die ruil is je ziel. Maar zou het ook niet anders kunnen worden uitgedrukt? Dan wordt Lucifer, prins van het Licht, zoon van de Morgen, drager van Licht, iemand die in de materie een gave schenkt, opdat er een evenwicht met de geest ontstaat.

Ik heb dit opgezet, omdat er waarschijnlijk in de komende tijd hier en daar wel weer eens zal worden gerammeld met de ketenen van de duivel, met allerhand figuren als Beëlzebub e.d., die op de mens loeren. Ik vind dat dit beroep doen op de angst voor wat in feite het licht is, dwaas is. Laten we niet vergeten dat God óók licht is. De openbaring Gods is voor ons het Licht; niet het duister, niet het onbekende. En wanneer we ergens heilige symbolen hebben, dan komt er steeds het licht bij. Ja, Jahwe zelf gaat in de nacht zijn volk voor als een lichtende zuil (exodus). De kracht van Rome schuilt in het heilige vuur in de tempel der Vestaalsen, Vesta's tempel. Het heiligen van de mens geschiedt door vuur. De H. Geest toont zich, als Hij neerdaalt in de mens, in de gedaante van een vurige tong. We zouden kunnen zeggen: een magnetische aura, maar een vurige tong vind ik toch wel beter.

Overall komt licht, komt vuur, komt vlam. En wat zeggen diezelfde mensen nu? Dat de hel een oord is van vlammen, van vuur, van licht. Wat is dat dan vreemd, dat diezelfde mensen, die de duivel verwerpen, aan de andere kant het licht en het vuur vereren; dat ze geloven dat Jezus verschijnt in een glans van licht, dat de heilige Maagd zich in een stralend licht vertoont. Ja, dat er een licht uitgaat van een geconsecreerde hostie en dat het licht van de H. Geest neerdaalt over de mensen. Waarom die tegenstrijdigheid? Volgens mij omdat men het wezen "duivel" niet hanteert als een werkelijkheid en het begrip "hel niet bezigt als een werkelijkheid maar dit geheel probeert in te passen in een systeem, waarbij men de mens zijn eigen aansprakelijkheid wil ontnemen en hem wil terugdrijven tot een kuddewezen, dat - gericht door een welwillende monade - zonder eigen bewustwording en realisatie het leven leeft, dat volgens de wetten der natuur en de goddelijke Kracht nu eenmaal het best is.

Dan hebben we dus wat eigenaardigs geconstateerd, vrienden. Het verwerpen van de duivel is het verwerpen van zelfstandigheid. Het verwerpen van de duivel, het dreigen met het licht van de hel is niet feitelijk het dreigen met een onderwereld. Een tweede dood, een buitenste duisternis is iets anders dan de hel, waarvan men u vertelt. Neen, men probeert u de bewustwording, het persoonlijke te ontnemen. Men wil u terugdringen naar een leven, waarin gijzelf niet leeft.

Maar wanneer die duivel er dan is, Lucifer met de zijnen, wanneer daar een hele wereld is van vuur, zou het dan niet 't vuur der loutering zijn? Wanneer in India een mens sterft (een Hindoe), dan wil men hem reinigen; en dan erkent men: hij is uit drie elementen opgebouwd, maar één element: het vuur, heeft hem ontbroken. Dat heeft hij innerlijk kunnen opbouwen, maar is dat niet het geval, dan louteren wij hem door zijn lichaam te verbranden en daarna geven we hem over aan de andere elementen, hetzij door zijn as uit te strooien, hetzij door zijn resten te gooien in een rivier als b.v. de heilige Ganges.

Het vuur is niet het eeuwige verderf. Het is de loutering, waardoor men schrijdt naar de werkelijkheid. Laat ons nu zien hoe we ons dan die duivel kunnen voorstellen op een andere manier dan alleen maar als de duistere demon.

In een inwijdingsverhaal, dat overigens is gebaseerd op de Egyptische waarden, gaat degeen die inwijding zoekt eerst door een tuin vol slan-

gen. Hij mag niet vragen, want anders zullen zij hem benaderen. Wanneer hij in het midden komt, ontmoet hij een enorme koningscobra (niet te vergeten een heilige slang, want ook de uraeus, het teken van de goden is een soort gevleugelde slang, een kraagslang) en wanneer hij deze overwint en verdergaat, wat heeft hij dan eigenlijk gedaan? Dan heeft hij zich de wijsheid eigen gemaakt, in plaats van alleen door de wijsheid te gaan. Op het ogenblik nl. dat hij de koningscobra (het bewustzijn), die hem tegemoet treedt als een dreiging; als een gif, heeft omstrengeld en neergeworpen, zijn alle slangen weg. Hij is wijs en hij is vrij.

Hij gaat dan nog verder en wordt geconfronteerd met de vallei der vlammen. Hij gaat door het vuur heen; en terwijl hij door het vuur gaat, wordt wat eerst een pijn is een zoete tinteling, totdat hij a.h.w. helemaal van nieuw leven voorzien, kan binnentreden in de ware wereld van het leven. Die mogen we dus niet vergelijken met de 7 werelden van het hiernamaals, de hemelwereld die de Egyptenaren kenden. Een fout, die men ook wel eens maakt, omdat het hier dus niet meer gaat om wat wij zouden noemen: sferen, maar direct gaat om de levende kracht.

Wat staat er dan in die inwijding? Nu is de ingewijde zelf het vuur. Hij is zelf de slang en hij is zelve de poort der beheersing, der erkenning en der wijsheid.

Nu en de duivel kwam op aarde in de gedaante van een slang. Zijn attribuut is het eeuwige vuur. Zouden we dan eigenlijk niet moeten zeggen, dat de mens die de inwijding zoekt door de hel moet gaan, dat hij dat wat hem scheidt van de duivel moet overwinnen om zo in het ware leven te komen?

Denk niet, dat het alleen maar een voorrecht is van de oude inwijdingen. Waarom denkt u, zou Jezus na zijn dood ter helle zijn afgedaald en pas de derde dag, herrezen uit de dood, zijn opgegaan tot de Vader? Zit hier weer niet precies hetzelfde element in? De mensen, die bang zijn voor de duivel en voor de hel, zijn bang voor een bepaald deel van hun eigen leven. Ze zijn bang voor een deel van de cosmos, waarmee ze geen raad weten. Het is de taak van de mens om te overwinnen, niet om te vluchten. Het is de taak van de mens die bewustzijn zoekt om de wijsheid te aanvaarden, niet om haar te verwerpen; om het licht in zich te dragen en niet om te vluchten voor de vlammen.

We hebben hier dus een interpretatie. Ik kan haar natuurlijk aanvallen, hoewel zij heel sterk afwijkt van het normale, maar die ons gelijktijdig juist een reden geeft voor het hanteren van het begrip "duivel". Waarom zal men zich zo beroepen op de toorn Gods, op de duivel, op de eeuwige kwelling, op de angst voor de onderwereld? Doet men dit in wezen niet, omdat men bang is voor het bewustzijn in alles? U ziet dat achter het masker met de hoorns, de treurige ogen, de geitesik, ergens iets anders verborgen ligt; want ook de bok was eens een teken van wijsheid.

De bok was vroeger de vervanger van de mens. Vandaar dat men een bok of een ram offerde. Vandaar dat men een zondebok de woestijn in stuurde. Kijk, dat alles vergeten de mensen. De duivel heeft attributen van de bok. Eén van de overigens verschrikkelijke, zwart-magische vormen is bekend geworden onder de naam: De bok van Mendes. Maar hier wordt de wijsheid in de mens gesymboleerd. En wanneer die bok in de woestijnen kan gaan beladen met de lasten van een heel volk, dan zou ik toch kunnen zeggen, dat de duivel op dezelfde manier de lasten van de mensheid draagt; en dan is het geen vijand. Het is alleen iemand, die we heel voorzichtig moeten benaderen. We mogen niet bijdragen aan zijn lasten, niet meer dan noodzakelijk is. Aan de andere kant mogen we ons ook niet onttrekken aan datgene wat hij ons heeft gegeven en waarvoor hij zoveel heeft geofferd, want hij heeft ons ten slotte de gave des onderscheids willen geven. In de mens leeft vanaf dat ogenblik het vuur, waardoor hij de samenhang kent tussen licht en duister; waardoor hij kan oordelen over al wat past

en wat niet past bij zijn eigen weg. Hij heeft de mens een gave geschonken, waardoor hij de eenheid kan vinden tussen geest en materie. Hij heeft de mensheid a.h.w. vrijgemaakt.

Jezus is wel degelijk een verlosser, maar vóór hem zijn er anderen geweest. Jezus is verwant aan de kracht, die wij soms Prometheus, soms Lucifer maar meestal de satan of de duivel noemen. Het onderscheid tussen dezen is niet groot. Ook Jezus heeft de mensheid iets gegeven. Hij gaf hun een nieuwe weg, een innerlijke weg, een persoonlijke weg. Niet de weg van de genade, van het geschenk. Neen, de weg der bewustwording, de innerlijke ontmoeting met God, het Koninkrijk Gods. En door die gaven moest hij sterven. Zeker, omdat hij had gegeven moest hij lijden. En al ging hij heen van de mensheid, hij zal bij de mensheid moeten blijven, tot zij die weg in zich inderdaad heeft gevonden of.....zij zichzelf heeft vernietigd. Dat is het karma van Jezus, het karma van Prometheus en van vele groten.

Ik heb hiermee gesproken over de beweegredenen; maar hierachter moet de structuur van de cosmos zelf liggen. Nu moet u mij niet kwalijk nemen, dat ik een beetje anders denk dan u over heel veel verschijnselen. U heeft het wel gemerkt, ik heb hier een verdediging van de duivel gehouden. Reden te over voor velen om te zeggen dat het de duivel zelf is, die spreekt; want als je het niet met hen eens bent, dan spreekt de duivel. Wanneer je zelfstandig nadenkt, dan is het de duivel in je; en wanneer je gehoorzaam bent, dan is het de eeuwige zaligheid, die naderbij komt.

Laten we nu eens stellen dat God, zoals wij Hem kennen, eigenlijk alleen maar een grote Geest is; en dat daarachter een ontelbaar aantal zonnewerelden ligt, waarin zich gelijksoortige grootheden bevinden (ook geesten van licht) en dat al dezen tezamen één God kennen, Die voor ons de Niet-Kenbare is. We kunnen God naderen tot in de zon, tot in de lichtende Geest, die - creatief optredend - een wereld kan scheppen, maar dan staan we voor het verblindende licht en we kunnen niet verder. Dan kunnen we ons misschien ook voorstellen, dat er in die zonnewerelden mensen leven, veel hoger misschien en wijzer en bewuster dan u, met een ander voertuig en alles wat erbij komt, maar toch mensen. We kunnen ons voorstellen dat daar yogi's zijn, wijzen, wetenschapsmensen en we kunnen ons voorstellen dat sommigen onder hen worden bewogen door een groot medelijden. Dan mag ik hier misschien een vergelijking gebruiken

U heeft misschien wel eens gehoord van Pater Damiaan. Een man, die bewust, gezond en wel, ging werken in een leprozerie, die afgesloten was van het verdere leven, om de mensen daar toch weer iets te brengen van moed, van vrolijkheid, van geluk. Nu wil ik niet zeggen dat de mensen op aarde leprozen zijn, maar de omgeving is geloof ik voor een hogere geest uit zo'n licht-wereld net zo gevaarlijk als een leprozerie was voor de gezonde Damiaan. Toch kan er dan één zijn, die wordt bewogen tot medelijden en die zegt: "Ik wil mijzelf offeren. Ik wil mijzelf voorgoed binden aan wat er nu op die wereld is, opdat zij zich bewust worden, opdat zij de sleutel kunnen vinden tot onze zonnewereld, tot ons ware, vrije leven." Zo kunnen we ons dan voorstellen dat er heel veel verschillende geesten in de wereld komen.

Maar wat doet de mens? De mens ziet niet in dat ze allen van dezelfde wereld komen. Hij kan niet begrijpen dat de schoenmaker, de bakker en de professor in één stad kunnen wonen. Hij zegt: De professor komt uit een wereld van professoren, de schoenmaker uit een wereld van schoenmakers; want hij weet niet ^{of} er nog meer zijn. Zo gaat hij al die krachten, die uit één wereld komen van elkaar scheiden. Hij gaat hen tegen elkaar uitspelen. Hij begrijpt niet wat hen bindt. Hij ziet alleen maar wat hen scheidt. Hij zegt: "Ja, maar deze bakt brood en gene slaat alleen maar huiden onder het schoeisel. Daarom is hij die brood bakt beter. Hij is de ware God en de

ander is maar een demon, een dienstbare geest of een spook." Op die manier heeft de mens dus de krachten van het Hogere a.h.w. gescheiden in duivel, in goden, in half-goden (die zijn er ook) in profeten en daarbij een deel van de waarheid uit het oog verloren.

Dat hebben natuurlijk die grote licht-geesten geweten en zo heeft a.h.w. elk van hen zich de diensten verzekerd van andere lagere zielen, zoals een jager op jacht gaat, vergezeld van zijn honden bij wijze van spreken. Of zoals een monnik op de passen vroeger zijn St. Bernhardhond meenam om te helpen.

Zo zijn er die in het begin de geesten, de bezielende krachten in de atmosfeer hebben gezocht. En wanneer u nu nog hoort van de wilde jacht, dan ligt daarin nog het element van de luchtgeesten, die als taak hebben om stormachtig te reinigen. Zij gaan over de wereld en vernietigen de onjuiste menselijke hartstocht. Zij compenseren veel van wat onzuiver is aan menselijk denken. Zij breken alles wat dood is, niet alleen in de natuur maar ook in de mens. Deze krachten heeft men dan ook demonen genoemd. Want deze krachten, die alles wat dood is willen breken, begonnen onmiddellijk hun aanval op de wetten van vele godsdiensten; niet alleen van het Christendom maar ook van het Jodendom en elders. En daarom werd al heel snel gezegd, dat deze krachten duivelen waren; en men vergat dat ze evenzeer goed kunnen zijn. Hoogstens vinden we in de Duizend-en-één-Nacht nog een beeld van die luchtgeesten als verdeeld in goed en kwaad; nl. naar gelang wat je ermee wilt bereiken.

Zo werd alles getekend en vertekend en heeft men geprobeerd de mens te scheiden van zijn natuur, van zijn eigen ervaring, van zijn persoonlijkheid, van zijn bereiken. Men heeft hem gezegd: "Je moet streven voor het geheel"; en dat is al een onmogelijkheid. Je kunt niet streven voor het geheel. Je kunt jezelf leven, jezelf uiten; maar je kunt niet streven voor een geheel dat je niet kunt beheersen. Je kunt jezelf leren kennen en beheersen, maar wie zal het heelal kennen en beheersen? Daar is men als mens nog niet aan toe.

Leef uzelf, mens, en besef dat de vrijheid, die gij zoekt, niet is de vrijheid zonder perk maar de vrijheid, waardoor gij het evenwicht vindt tussen alle krachten in u: die van geest en van stof, die van het weten dat voortvloeit uit het groter "ik" en die van het bewustzijn dat is geschapen in het leven, dat ge thans kent.

Daar begint het dan. Evenwicht zoeken. Geen aanvaarden of verwerpen, geen leven voor de massa. Neen, een leven voor en van uit jezelf, opdat je eerst zelf beantwoordt aan de goddelijke kracht en wet, zoals je die in je erkent en dan pas beantwoordt aan de mensheid en niet voordien.

Men heeft getracht om de mens tot God te doen komen via vele bemiddelaars. Men heeft a.h.w. in het contact met het hoogst geestelijk goed getracht de tussenhandel in te schakelen. Maar wat zegt weer de geest van waarheid, degeen die men ook wel de duivel noemt?

"Mens, ontmoet je God in jezelf en van uit jezelf.

Want waar is de priester, die uw wezen doorgrondt en - zijn God kennende - u beiden samenvoegt? Hij is het, die ten hoogste de omgeving schept, waarin gij uw God kunt ontmoeten.

Zo zijt gij, die uw God ontmoet, meer dan hij die slechts uw omgeving bereidt."

Dat was natuurlijk een schop tegen heel veel zere benen, dat begrijpt u wel. Want de priester wilde macht; en die macht kon hij alleen krijgen, wanneer hij ging staan tussen de mens en God. Men kan van de duivel in ieder geval niet zeggen, dat hij tussen de mens en God staat; hij staat achter de mens. De mens zal soms misschien kiezen tussen de gebondenheid en het onmiddellijk contact met het Goddelijke, dat is waar, maar hij wordt daardoorniet belemmerd, want wat wij de duivel noemen, is het weten, het besef. Het besef, waarin de mens soms tot een roes komt en

zich verzadigd acht als magiër, als wetende, zonder te beseffen dat al zijn wetenschap slechts het begin is van een begrip omtrent het Hoogste, waarvan hij deel is. Maar dat kunnen wij toch niet euvel duiden aan al die geestelijke krachten, die zich toch ook hebben geofferd om de mensheid verder te helpen.

Neen, we moeten het anders zien. We moeten zeggen: De duivel werd verworpen. Hij werd a.h.w. geproclameerd tot het hoogste kwaad, omdat hij weigerde zich tussen de mens en God te stellen, omdat hij een kracht is, die de mens in zijn bewustzijn en door zijn persoonlijk wezen wil doen komen tot een begrip van het Hoogste, tot het binnentreden in de werelden van licht, die ook de werelden zijn van God.

Dan wordt het ook veel duidelijker wat er allemaal is gebeurd. Dan wordt ons duidelijk, waarom de duivel wordt voorgesteld als de natuur-geesten die eens werden geëerd en vereerd b.v. door de Grieken. Wat was Pan voor de Grieken? Was hij de bokspotige god der bandeloosheid? Neen. Hij was de melodie, het ritme van de natuur. Hij was het leven zelf, dat - stoffelijk pulserend - de mens nader kan brengen tot het geestelijk begrip, dat uitdrukking geeft aan zijn geestelijke scheppingsdrang, dat hem de belevingen mogelijk maakt, waarin elke harmonie tot uiting komt, waarin elke overwinning op het "ik" kan worden gemanifesteerd. Daarom moest de goede god Pan, de fluitspeler in de wouden en op de berghellingen, worden tot een gehoornde demon, die met grijpklauwen uit de onderwereld verschijnt om zieltjes te verscheuren. Daarvoor geeft de mens zoveel voor zijn ziel; dus voor iets wat de mens niet als eigendom bezit. Want de ziel is de goddelijke vonk, het is het levende licht, het is het levende vuur, dat neerdaalt in de levende vorm. Kan een mens dat deel van de goddelijke adem en kracht dat in hem leeft verkwanselen? Het is toch dwaas te zeggen dat het zelfs mogelijk zou zijn. Zou die duivel dan iets geven voor de ziel? Een beetje dwaas. Neen, men moest het zo voorstellen, want anders was de duivel niet afschrikwekkend en gevaarlijk genoeg, dan zou men zijn gaven misschien aanvaardden.

Die gaven worden dan ook altijd voorgesteld als gaven van rijkdom, van vrouwen, van geld, van gezondheid, van jeugd. En zelfs Faustus moet, al is het maar terwille van de publieke moraal, ter helle varen. Maar is eigenlijk niet degeen, die de gave aanvaardt, de zoeker? Wat zou Dr. Faustus zijn geweest (laten we ons nu maar weer houden aan de mooie, dichterlijke versie van Goethe) als er geen Mefistofeles was geweest? Een verwaande kwast, duf in zijn studeerkamer zittend, knoeiend met waarden, waarvan hij geen begrip had. En wat wordt diezelfde Faustus? Zeker, een zondaar; ofschoon niet mag worden vergeten dat het "En behoed ons voor het kwade", "Verlos ons van het kwade" ook wel eens anders wordt geïnterpreteerd: Verlos ons door het kwade. Nu ja, dat is natuurlijk ook niet aanvaardbaar.

Deze Faustus leeft. Hij leert liefhebben, hij wordt gereinigd, hij wordt edel en op den duur verloochent hij zichzelf. Hij speelt met de geesten van het verleden. Helena van Troje is een schim aan zijn zijde. Hij schrijdt over de tijd heen. En in de klassieke Walpurgisnacht ontmoet hij alle gestalten van het leven; echter niet meer met de bezetenheid van een Bloksberg-geest maar met iets van de statigheid en de gratie, waardoor duidelijk wordt dat dit dromen van de eeuwigheid zijn en niet meer het spel van de tegennatuurlijke lessen.

Wie kan vertalen, weet waarom dit tweede gedeelte werd geschreven: omdat Faustus door het vuur der zinnen verdorven en toch gelouterd wordt gelouterd door het vuur van de geest, door het vuur van eenzaamheid, van eindeloos begeren, van de fantasmagorie van het magisch geweld tot de bevrijding. De bevrijding, die dan - omdat het nu eenmaal zo hoort en het werk anders niet aanvaardbaar zou zijn - een soort ondergang is, een verdwijnen van al wat is geweest, maar die in feite toch wat anders is.

De hellevaart van Dr. Faustus was nl. oorspronkelijk zijn intrede in de grot der wijsheid, het bestijgen van de treden der bewustwording.

Ik heb zo even al gezegd: Men wil nu eenmaal niet aanvaarden dat de duivel niet bestaat. Zeker, de kracht, die men de duivel noemt, bestaat wel maar de duivel, zoals de mens zich die fantaseert, bestaat niet. De vurige vlammen van de hel zijn niet het eeuwige vuur van de eeuwige kwelling. Neen, ze zijn het louterend licht, ze zijn dezelfde vuurtongen, waarin de H. Geest zich heeft geopenbaard voor de Christenen. Want wat belangrijk is, is dat er in de mens een evenwicht ontstaat tussen geest en stof.

Het materiële bestaan met al zijn mogelijkheden, met zijn ingelegde reproductie en belevingsdwang, wordt de aanvulling van de geest, het wesen dat al zoveel meer heeft beleefd, opdat deze ervaringen (en niet de feiten), versmolten met die geest, haar in staat stellen het louterende vuur te verdragen en in te gaan in de wereld van licht, vanwaar de boden des Lichts eens uitgingen. Bodens, die men soms Verlosser heeft genoemd, maar die soms ook weer duivel heten.

Ook Jezus was een zoon des Lichts, zoon van de Morgen, Kind van de Zon. En zoals eens in het teken van de Tweeling de eerste mens op aarde werd geboren (wie het begrijpe die begrijpe het), zo zullen eens Maagd en Scorpio weer worden tot het ene teken der waarheid; en dan zal worden voltooid wat in deze tijd van Aquarius begint: nl. het verbreken van alle eenzijdigheid, het erkennen van de persoonlijke verbondenheid met het Eeuwige en de bewustwording daaruit voortvloeiend.

Nu, vrienden, dat is alles wat we voor vandaag te vertellen hebben. Het is misschien eerlijker erbij te vermelden, dat dit onderwerp als voorbeeld kan dienen van de soort leringen, die u ook in het komende jaar op de zondagbijeenkomsten kunt verwachten, zij het dan dat er zo nu en dan ook gastsprekers zullen zijn.

Ik wens u toe, dat u leert om de zon die nu buiten u is in uzelf meer blijvend te bezitten, dat u de koesterende warmte waarvan u nu geniet in uzelf weet voort te brengen en dat u de eenheid van alle dingen in uzelf weet uit te drukken op de voor u juiste wijze.

:--:~: